

BANE NOR EIENDOM AS
Postboks 9026 Grønland
0133 OSLO
Att.Odd Arne Lian

Saksbehandler, innvalgstelefon
Merethe Kleiven, 61266083

Høring og varsel om vedtak - utkast til tillatelse for utfylling i Mjøsa - Hamar strandsone - Bane NOR Eiendom AS

Bane NOR Eiendom AS har søkt om tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i Mjøsa mellom Espern og Veslemjøsa i forbindelse med utviklingen av Hamar strandsone. Statsforvalteren i Innlandet oversender utkast til tillatelse etter forurensningsloven for uttalelse. Søknad og utkast til tillatelse legges samtidig ut på høring.

Vi ber samtidig Hamar kommune om å gjøre dokumentene tilgjengelige på sine nettsider.

Vi varsler også vedtak om gebyr for saksbehandlingen.

Eventuelle innspill og kommentarer til utkastet sendes Statsforvalteren innen 07.03.2025.

Varsel om vedtak

Vi viser til søknad fra Sweco Norge AS, som søker på vegne av Bane NOR Eiendom AS, datert 16.10.2023. Det søkes om tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i Mjøsa i området mellom Veslemjøsa/Tjuvholmen og Espern i Hamar kommune. Statsforvalteren varsler med dette at vi vurderer å gi tillatelse til utfylling i Mjøsa i tråd med søknaden, men på visse vilkår. Utkast til tillatelse med tilhørende vilkår ligger vedlagt.

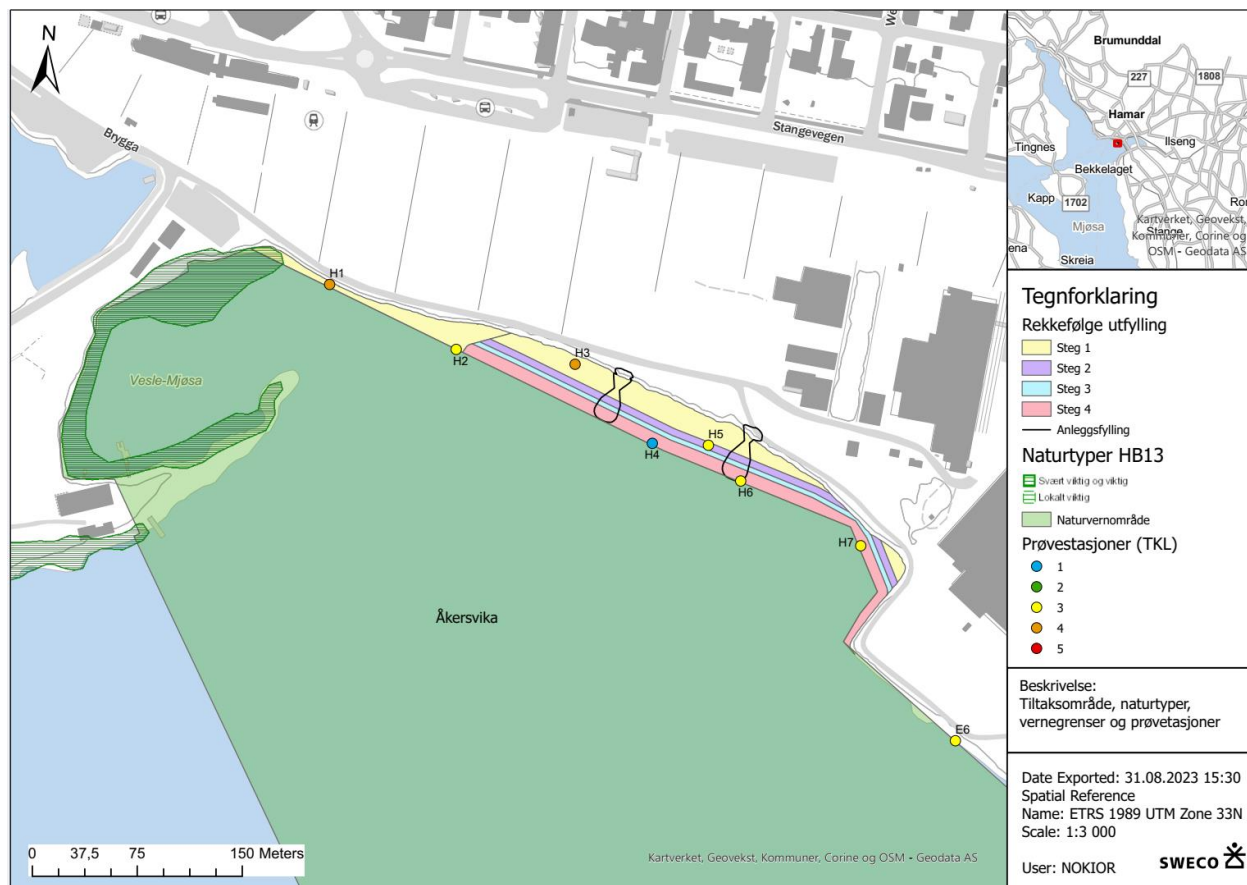
Høring

Søknaden har ikke vært lagt ut til offentlig gjennomsyn. Vi legger derfor både søknaden og utkast til tillatelse ut på høring i perioden 7. februar til 7. mars 2025. Høringen blir kunngjort i Hamar Arbeiderblad. Dokumentene vil være tilgjengelige Statsforvalteren i Innlandet sine nettsider. Vi ber også Hamar kommune om å legge dokumentene ut på sine nettsider.

Frist for å komme med innspill på varsel om utkast er 07.03.2025

Bakgrunn

I forbindelse med utbyggingen av et nytt sentrums – og boligområde i Hamar kommune skal Hamar strandsone utvikles. Dette innebærer en vesentlig utfylling i Mjøsa mellom Espern og Tjuvholmen (Figur 1).

Figur 1. Utsnitt av tiltaksområdet, de ulike stegene i utfyllingen er illustrert med ulike farger, det samme gjelder prøvestasjoner for sedimenter. Fargen på prøvestasjonen illustrer den dårligste tilstandsklasse påvist i overflatesedimentet.

Estimert areal på tiltaksområdet er ca. 15 000 m² med et maksimalt utfyllingsvolum på ca. 25 000 m³. De geotekniske forholdene medfører at utfyllingen vil skje i flere etapper. Første del innebærer to mindre anleggsfyllinger for installasjon av poretryksmålere slik at man har kontroll på poretryksresponsen mellom hvert utfyllingssteg i arbeidet. Videre utfylling skal gjennomføres stegvis i 4 steg:

- Steg 1: Fyllingen etableres lagvis med helning 1:5 fra land og ned til Mjøsbunn. Fyllingen etableres til kote 123,5 med maksimal utstrekning på 15 meter fra dagens strandsonen.
- Steg 2: Fyllingen etableres videre og utvides med maksimalt 5 meter og avsluttes med helning 1:3 mot Mjøsbunn.
- Steg 3: Fyllingen etableres videre og utvides med maksimalt 3,5 meter og avsluttes med helning 1:3 mot Mjøsbunn.
- Steg 4: Fyllingen etableres videre og avsluttes med helning 1:2 mot Mjøsbunn

Det er påvist forurensede sedimenter innenfor tiltaksområdet. Det er påvist forurensning av tungmetaller og PCB i tilstandsklasse 3, samt PAH og TBT i tilstandsklasse 4, med varierende grad av forurensning ved ulike stasjoner/innad i tiltaksområdet. Det er særlig to stasjoner som skiller seg ut som mer forurenset enn de andre; herunder helt nord ved Vesle-Mjøsa og et punkt midt i tiltaksområdet.

Tiltaket skal gjennomføres i perioden 16. september til utgangen av februar i to etterfølgende sesonger med forventet oppstart vinteren 2025/26. Tiltaksområdet grenser til Åkersvika naturreservat.

Lovgrunnlag og forutsetninger

Hjemmel i lov

Det aktuelle tiltaket krever tillatelse etter forurensningslovens bestemmelser, jf. forurensningsloven § 1. Statsforvalteren har behandlet saken som rett forurensningsmyndighet for utfylling i sjø og vassdrag, jf. rundskriv T-3/12. Vilkår er satt med hjemmel i forurensningsloven § 16.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Tiltaket er en del av reguleringsplanene for Hamar strandsone (plan id 085300), som er en del av utviklingen av et nytt sentrums- og boligområde i Hamar kommune. Reguleringsplanen ble vedtatt i sin helhet 05.09.2024, i tråd med Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) vedtak datert 29.08.2024.

Åkersvika naturreservat

Tiltaket vil ikke berøre Åkersvika naturreservat direkte, men tiltaksområdet grenser til naturreservatet. Forholdet til verneverdiene og verneområdet vil derfor ha betydning for vurderinger etter forurensningsloven, jf. naturmangfoldloven § 49¹ om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde.

Tillatelsen etter forurensningsloven gir dere ikke mulighet til å berøre verneområdet.

Ved fysiske inngrep som berører Åkersvika naturreservat må det avklares med forvaltningsmyndighet om dispensasjon fra verneforskriften² kan gis.

Statsforvalterens vurdering

Generelt

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkårene etter § 16, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11, femte ledd. Selve anleggsfasen vil kunne føre til en negativ påvirkning på naturverdier i nærheten av tiltaksområdet, men disse vil være midlertidige og reduseres gjennom vilkårene i denne tillatelsen. Vår vurdering er at det ikke er forurensningen knyttet til omsøkt tiltak som er den største påvirkningen, men det permanente tiltaket med strandpromenade og økt ferdsel i området. Tiltaket er i tråd med reguleringsplanen for Hamar strandsone som etter en lengre prosess med innsigelse og mekling ble sendt KDD for avgjørelse, og senere vedtatt av kommunen i tråd med vedtaket fra KDD.

Tiltaket innebærer en relativt stor utfylling i Mjøsa. Utfyllinger i vassdrag medfører generelt en fare for forurensning i form av partikkelspredning og økt turbiditet som kan gi en økt miljøbelastning for vannlevende organismer mens anleggsarbeidet pågår. Det er videre påvist forurensete sedimenter innenfor tiltaksområdet, noe som fører til ytterligere fare for spredning av forurensning.

¹ Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.6.2009 nr. 100

² Forskrift om vern av Åkersvika naturreservat, Hamar og Stange kommuner, Hedmark. Vedtatt i kgl. res. 22.01.2016.

Anleggsarbeidet vil også medføre forurensing i form av støy. Videre følger vår vurdering av de ulike aspektene.

Partikler og forurensete sedimenter

Bunnssubstratet i tiltaksområdet er dominert av sedimenter med lavt spredningspotensiale i størrelsesfraksjonene sand, grus og stein. Men det er også påvist høy andel av silt i enkelte delområder som sammenfaller med de to stasjonene med høyest påvist forurensing. Det vil derfor være stor risiko for spredning av forurensning ved utfylling i disse områdene. Det er påvist tilsvarende forurensing også utenfor selve tiltaksområdet. Det er derfor lite sannsynlig at en ev. spredning av forurensete partikler vil medføre en endret kjemisk tilstand i tilgrensende arealer. Vi mener likevel at det er nødvendig å minimere spredningen av partikler, forurensete sedimenter og økt turbiditet så mye som mulig med tanke på at tilgrensende vannmasser ligger innenfor Åkersvika naturreservat.

Av søknaden framgår det at siltgardin som avbøtende tiltak kan bli vanskelig å gjennomføre uten at den berører verneområdet da det etter planen skal fylles helt ut til vernegrensen. Det er derfor foreslått andre tiltak som f.eks. sandpute som vil redusere oppvirvling og spredning av forurensete sedimenter i de områdene med høy andel finkornete masser, samt redusere utpressing av forurenset porevann. Vår vurdering er at sandpute alene ikke er tilstrekkelig som avbøtende tiltak. Optimalt burde sandpute kombineres med en partikkelbarriere, som f.eks. en siltgardin, og turbiditetsmålere for overvåkning vannmassene utenfor tiltaksområdet. Innstalling av overvåkningsbøyer for turbiditetsmålinger både i nærheten av tiltaksområdet og ved et referansepunkt vil kreve dispensasjon fra verneforskriften. Unntaksregel i verneforskriften for Åkersvika naturreservat er snever, og det er derfor usikkert om det vil kunne gis dispensasjon til installasjoner innenfor vernegrensen. Vi mener derfor at det er hensiktsmessig å legge krav om at sandpute som avbøtende tiltak må kombineres med en partikkelbarriere som f.eks. siltgardin. På denne måten reduseres risikoen for spredning av forurensing ytterligere og man har en flere avbøtende tiltak som fungerer sammen og kompenserer for manglene overvåkning. Vi har videre lagt vilkår om at dersom det lar seg gjennomføre, skal også turbiditeten overvåkes.

Utfyllingsmassene i seg selv fører også ofte med seg finstoff, nitrogenavrenning og avfall. Dette forventes ikke å være en utfordring med disse massene da de gjenbrukes fra tidligere anleggsfylling i Mjøsa ved Minnesund.

Støy

Utfyllingsarbeidet vil kunne føre til forurensing i form av støy. Vi har i utslippstillatelsen satt vilkår om at arbeidene ikke skal overskride støygrensene i retningslinjen T-1442/2021, jf. punkt 7.1 i utkast til tillatelse.

Arbeidet vil ikke bare påvirke befolkningen, men også vannlevende organismer og fugl. Forstyrrelser i form av støy, både som undervannsstøy og luftbåren støy, vil kunne påvirke både fugl og fisk negativt. I søknaden framgår det at tiltaket skal gjennomføres i perioden 16. september til utgangen av februar. Dette er et effektivt avbøtende tiltak som reduserer påvirkningen fra utfyllingsarbeidet i de mest sårbare periodene for både fugl og fisk fra mars til september. Vi ser derfor ikke noe behov for å legge noen ytterligere begrensninger på støy, utover begrensningen i tid for gjennomføring av utfyllingsarbeidet.

Vi har blitt orientert om at det skal legges overvannsledninger fra Hamar stasjon i fyllingen som skal etableres i fyllingen det er søkt om for Hamar strandsone. Vi mener at det er en forutsetning at dette

arbeidet koordineres for å minimere aktiviteten i strandsonen og dermed også påvirkningen av Åkersvika naturreservat.

Forholdet til naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldloven (nml.) § 7, skal §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. I § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. Vår vurdering er at kunnskapsgrunnlaget er godt nok for å vurdere effekten tiltaket. Førre-var prinsippet, jf. nml. § 9, vil derfor ikke gjøre seg gjeldene.

Etter naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen. Anleggsarbeidet vil øke den samlede belastningen i området, spesielt om det sammenfaller med eller forlenger perioden med forstyrrelser knyttet til anleggsfasen i andre prosjekter i Mjøsas strandsonen og/eller innenfor Åkersvika naturreservat. Belastningen fra anleggsgjennomføringen i dette prosjektet i seg selv vil være kortvarig og forbigående, men det er usikkerhet knyttet til hvor stor den samlede belastningen fra anleggsvirksomhet langs Mjøsas i Hamar kommune vil bli de neste årene, og hvordan dette vil kunne påvirke naturverdiene innenfor Åkersvika naturreservat, men også i og rundt Mjøsa. Vi kan dessverre ikke se hvordan vilkår i denne tillatelsen kan redusere den samlede belastningen, da det også avhenger av utenforliggende omstendigheter.

Tiltaket vil ikke berøre Åkersvika naturreservat direkte, men tiltaksområdet grenser til naturreservatet. Forholdet til verneverdiene og verneområdet vil derfor ha betydning for vurderinger etter forurensingsloven, jf. naturmangfoldloven § 49³ om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Vår vurdering er at gjennomføringen av omsøkt tiltak vil kunne føre til midlertidig påvirkning av verneverdiene i Åkersvika naturreservat. Vi anser forstyrrelser i form av økt aktivitet og støy som de største påvirkningsfaktorene. Vilkårene i tillatelsen skal bidra til å begrense belastningen i anleggsfasen gjennom bl.a. å begrense tidsperioden for når arbeidet gjennomføres og på den måten beskytte de mest sårbare periodene for fisk og fugl. Det legges også krav til andre avbøtende tiltak som reduserer forurensing fra tiltaket. Vi mener derfor at en tillatelse etter forurensingsloven til utfylling kan gis.

Forholdet til vannforskriften

I forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) er det gitt miljømål for at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand, jf. § 4.

Tiltaksområdet er lokalisert i vannforekomsten *Mjøsa-Åkersvika* (vannforekomst ID 002-118-2-L) som grenser til vannforekomsten *Mjøsa* (vannforekomst ID 002-118-1-L). Vannforekomsten *Mjøsa-Åkersvika* har i dag dårlig økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Den dårlige økologiske tilstanden skyldes kvalitetselementene planteplankton, totalt nitrogen og totalt fosfor. Den største påvirkningskilden er oppgitt å være diffus avrenning fra landbruk.

Vi kan ikke se at tiltaket vil føre til en ytterligere negativ påvirkning av resipientens økologiske og kjemiske tilstand. Det er satt vilkår for å redusere spredning av forurensete sedimenter og fyllmassene er ikke forventet å bidra med utslipp av f.eks. nitrogen fra sprengstoffrester eller mye

³ Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.6.2009 nr. 100

finstoff, da massene er gjenbrukes fra en anleggsfylling i Mjøsa ved Minnesund. Det forventes ikke at tiltaket får en permanent innvirkning på miljøtilstanden i resipienten, og vurdering av vannforskriftens § 12 er derfor ikke nødvendig.

Forhåndsvarsel om gebyr

I henhold til forurensingsforskriftens § 39-3 skal tiltakshaver betale gebyr for Statsforvalterens saksbehandling. Vi varsler med dette at vi vil fatte vedtak om gebyr på kr 91 400 for arbeidet med tillatelsen, noe som tilsvarer sats 5 i forurensingsforskriftens § 39-4. Vedtak om gebyr vil kunne påklages.

Klageadgang

Når vedtaket gjøres vil det, for sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse, være mulig å påklage vedtaket, herunder også plassering i gebyrklasse.

Innsending av innspill og kommentarer

Eventuelle merknader til høring av utkast til tillatelse kan sendes Statsforvalteren så snart som mulig, seinest innen 07.03.2025.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Merethe Kleiven
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Utkast til tillatelse etter forurensingsloven

Kopi til:

Hamar kommune	Postboks 4063	2306	HAMAR
SWECO NORGE AS HAMAR	Vangsvegen 143	2321	HAMAR